

Головнюва-Коппа О. О.

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

ОСОБЛИВОСТІ ЗБЕРЕЖЕННЯ ПОРУШЕНИХ МОВНИХ НОРМ ПІД ЧАС ПЕРЕКЛАДУ ТВОРУ ДЕНІЕЛЯ КІЗА «КВІТИ ДЛЯ ЕЛДЖЕРНОНА» УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Сучасне перекладознавство розглядає проблеми, на які раніше дослідники не звертали значної уваги. У статті проаналізовано поняття графону, розглянуто способи перекладу і збереження порушених мовних норм, наведено найяскравіші приклади графону на матеріалі твору «Квіти для Елджернона». На сучасному етапі розвитку суспільства дослідженню графону приділено багато уваги. Увагу зосереджено на проведенні кількісного аналізу прикладів графону наведених у творі. Визначено характерні риси графону, як одного із основних понять, що урізноманітнюють мову твору. Фонографічна стилізація на позначення мовленнєвих вад, або графон, є одним з найменш досліджених стилістичних засобів художнього дискурсу. Графон може бути виражений фонемою, словом, словосполученням або цілим реченням, що підтверджується прикладами з твору. Ця експресивна фігура переслідує мету активізації уваги читача, деавтоматизації сприймання повідомлення, візуального виділення певних елементів з-поміж інших, увиразнення, нашарування додаткових значень чи компресію багатьох смислів в одному об'єкті, вираження суб'єктивного ставлення автора. Завдання дослідження полягає у виявленні основних шляхів збереження та передачі порушених мовних норм у перекладі роману для україномовних читачів. Значення дослідження полягає в: 1) систематизації та узагальненні наявних уявлень, щодо поняття мовної норми як лінгвістичної категорії; 2) з'ясування виникаючих проблем під час передачі і збереження мовних норм під час перекладу художніх творів, а також виокремленні шляхів ліквідації цих проблем.

Дослідження проведено для виявлення прийомів, за допомогою яких зберігається відображення порушених мовних норм англійської мови, і їх перекладу українською. Тема є актуальною, адже на сьогоднішній день вчені не дійшли до спільного консенсусу із приводу класифікації способів передачі цього явища на мову перекладу, не дивлячись на те, що дослідження проводились раніше.

Ключові слова: графон, літературна норма, мовна норма, відхилення від літературної мови, художній стиль, увиразнення, нейтралізація.

Постановка проблеми. Останнім часом лінгвісти все більше уваги приділяють перекладу складних явищ (поняття, словосполучення, фразеологічні одиниці), які з точки зору перекладацького аналізу декілька років назад вважались безеквівалентними. До таких понять належить графон, або ж порушення мовної норми, що є стилістичним засобом, який використовується автором для змалювання образу героя твору та його увиразнення. Застосовуються графони на позначення територіальної чи соціальної приналежності, акценту іноземця, вікових, фізичних чи ментальних характеристик персонажу. У романі «Квіти для Елджернона» Д. Кіз за допомогою порушених мовних норм зображує розумові здібності Чарлі – головного героя роману, у якого є проблеми з ментальним розвитком. Використання у творі графону на позначення вад мовлення героя є яскравим вия-

вом індивідуального стилю письменника. На превеликий жаль, український переклад твору був опублікований відносно нещодавно, лише в 2015 році Віктором Шовкуном, в той час як російський переклад був здійснений Сергієм Шаровим у 1990 році. Цей факт зумовлює необхідність та актуальність нашого дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед вчених, що досліджували поняття «графон», або «порушення мовних норм», можна виділити таких: В. Кухаренко, О. Мороховський, Н. Міщенко, А. Сковородников, Л. Ємельянова та І. Арнольд. Дослідниця В. Кухаренко в «Практикумі по стилістиці іноземної мови» вперше вжила та запровадила цей термін як «навмисне перекручування орфографічної норми, що відображує індивідуальні або діалектні порушення фонетичної норми» [1]. Загалом В. Кухаренко

досліджує порушення мовних норм не лише з позицій прагматичного наповнення, а також з точки зору пояснення виникнення та використання порушень норм орфоєпії, що позначаються графічно та які цілком різняться між собою. Вона виділила дві головні причини таких порушень, а саме: 1) причини, що пов'язані з емоційною складовою героя у момент його мовлення, а також з віковими ознаками, і мають оказіональний характер; 2) причини, що показують розумові здібності, територіальну чи соціальну приналежність мовця і носять переважно рекурентний характер [3]. Тема не має достатньої кількості теоретичної бази, тому що довгий період радянські та болгарські вчені, такі як К. Чуковський, В. Комісаров, С. Флорін та С. Влахов, вважали, що явище графону є неперекладним поняттям через відсутність усталених відповідників культурної специфічності в іншій мові. Тому традиційно це поняття відносили до числа тих, що викликають перекладацькі труднощі.

Варто зазначити, що не тільки стратегії збереження порушень мовних норм при перекладі, а навіть назва самого поняття не узгоджена на сьогодні: вперше це лінгвістичне явище започаткувала В. Кухаренко, яка і дала терміну назву «графон», О. Ребрій вживає термін «фонографічна аномалія», М. Кулікова визначає це поняття як «фонографічні відхилення», Т. Грищева – як «графічна оказіональність», Т. Попова – як «графічні модифікації», Дж. Ліч описує як «мовну девіацію», К. Терлоу – як «стилізацію вимови», Д. Крістал позначає «стилізацію акценту», М. Кулікова зазначає як «графічний засіб», М. Брандес – «графо-стилістичний прийом», тощо. Окрім зазначених лінгвістів, поняття «порушеної мовної норми» також досліджували: Н. Міщенко, Л. Ємельянова, С. Ільєсова, О. Морховський, І. Арнольд та В. Саннікова, А. Сквородников. Використання терміна *фонографічне* є логічним і більш правильним. Графічно автор звертає увагу читача на те чи інше слово, вимовляючи, впливає на сприйняття і змушує замислитись щодо логічності вжитку того чи іншого слова, яке написано і звучить незвичайним способом. Такі слова найчастіше є засобом підсилення впливу тексту твору, його теми і ідеї на читача. Звісно, можна і погодитись із терміном *стилізація акценту*, але значного впливу на читача подібні слова не будуть мати, адже просто покажуть приналежність людини до тієї чи іншої групи.

Постановка завдання. Виокремити основні відмінності між мовною нормою та літературною як лінгвістичними категоріями, провести

аналіз стилістичних та лінгвістичних особливостей сучасної англійської літератури, яка викликає інтерес та зацікавленість у читачів не тільки англійських країн, дослідити відтворення і збереження при перекладі графону у художньому творі, зокрема на матеріалі епістолярного роману «Flowers for Algernon» by Daniel Keyes, та його переклад українською мовою.

Виклад основного матеріалу. Норма становить фундамент мовної системи, є тим компонентом, що об'єднує та зміцнює літературну мову на всіх її етапах розвитку та становлення. Норма мови має важливі завдання: систематизувати її структуру, об'єднує наше суспільство.

С.Я. Єрмоленко трактує дефініцію «норма» як «комплекс засобів мови, що не суперечать системі мови й мовці вважають її за еталон спілкування на тій чи іншій стадії розвитку мови та цього суспільства в цілому». Лінгвіст запевняє: «Унормованість мовних норм залежить від певних чинників. Зокрема: 1) вживання правильної та грамотної української літературної мови носіями, що є освіченими та ерудованими; 2) дотримання структури нашої мови; 3) підтримка та збереження мовних традицій, які інтегрують в одне ціле практичні знання не одного покоління носіїв унормованої мови» [4].

Норма є строкатою, якщо говорити про склад явищ, що належать їй. Основу літературної норми формують стилістично незабарвлені мовні феномени та ті, що найчастіше вживаються, а другорядними явищами виступають або ж ті, що є застарілими, або ж ті, які є новими, а також просторічна лексика, тобто це явища, які все ж таки застосовуються літературною мовною нормою, але є функціонально і територіально маркованими. Не менш важливою ознакою мовної норми є нормативність [2, с. 106].

Мовна норма – це загальний комплекс мовленевих одиниць та засобів, що підпорядковується мовній системі та усвідомлюється носіями мови як еталон спілкування осіб у суспільстві протягом певного періоду становлення та розквіту мови та й суспільства в цілому, адже будь-яка мова характеризується як живе середовище, що весь час змінюється, удосконалюється та розширюється. Інакше кажучи, норми мови є основними критеріями культури мови. Мовні норми спільно зі зміною суспільства в якому існують видозмінюються та збагачуються в ході історичного розвитку.

Слід розрізнити два не тотожних за значенням поняття: «літературна норма» та «мовна мова». Поняття «літературна норма» характеризується

як сукупність граматичних, лексичних, фонетичних, словотворчих унормованих правил мови. Відповідно до цих ознак виокремлюють такі типи: фонетичні, лексичні, граматичні, словотвірні норми, тобто літературна норма мови відображається на кожному структурному рівні мови різними певними мовними засобами. Тож згідно з критеріями рівневого підходу до характеристики даного поняття практичність систематизації певних мовних засобів спричинює появу та застосування в лінгвістичній площині іменника «норма» саме у множині [5, с. 24].

Ширшим є термін «мовної норми», тому що це явище в мові складається з таких категорій, як історичність та змінність, що зумовлена модифікаціями в мовній системі. Ці зміни відбуваються нерідко, саме із цих причин можуть виникати непорозуміння людей різних поколінь [6].

Питання поділу функціональних стилів мови, як і класифікація порушень мовних норм, залишається на даний момент невирішеною та неузгодженою, тому що не має із цього приводу єдиної теоретичної бази. До суперечливих питань можна віднести також і взаємодію різних стилів та взаємний обмін елементів стилів між собою. Дані питання у своїх роботах досліджували такі лінгвісти: О. Пономарів, О. Селіванова, І. Чередниченко, Т. Кияк, Н. Кожина, Р. Будагов, І. Гальперін, С. Єрмоленко, Д. Баранник, Н. Озерова, В. Ващенко, Л. Ставицька.

Дослідники в лінгвістиці при описі проблематики норм постійно пов'язують їх із трьома важливими термінами, а саме: «системою мови», «нормою мови» і «літературною нормою». Зокрема, до числа цих вчених можна віднести М. Пилинського, адже саме він схематично позначає взаємовідношення цих понять між собою [3].

Німецький вчений Е. Косеріу визначає з певних причин норму вужчою за значенням, ніж системою, тобто норма входить до складу системи. Як визначає лінгвіст, система – це ніби «сукупність спроможностей», але не всі ці спроможності можуть бути реалізованими у даній нормі. У системі літературна норма є менш обширною складовою частиною, найменшою ланкою, і характеризується як певна складова частина норм мови, «комплекс цілісних втілень системи мови, які були установлені суспільством у певний період його становлення, що сприймаються особами як вірні та безпомилкові». Такий ланцюг співвідношень є повністю логічним, незважаючи на спрощеність, адже в цій схемі не взято до уваги, наприклад, взаємозв'язок норми з мовленням.

Мовна норма є основним критерієм культури мови, яка поєднана з визначеними мовними явищами, з-поміж яких наявні найголовніші для визначеної мови, що відображають основні її ознаки. Наприклад, це звучання певних фонем у їх наголошених позиціях, головні граматичні морфемі, а також лексичний склад мови та ін. Усі ці особливості зумовлюють розгляд цього явища як сталу та змістовну частину норми. Це стали «системні» правила мови, що складають «єдину перспективу», що не містять виключень. Дані норми у сукупності не є ідентичними мовній системі, але, виходячи із цього, ми можемо отримати найповніше і найзмістовніше розуміння про систему. Інакше кажучи, умовно можна визначати системні норми як систему мови. Підтвердженням цьому свідчать вищевказані слова Е. Косеріу. Тобто якщо врахувати співвідношення літературної норми із мовленням, вже отримуємо інакшу систему, а саме: норма буде мати ширше значення, ніж її система, оскільки до її складу буде входити більша кількість характеристик. За таким твердженням є природним розуміння, що система мови цілком входить до складу літературної норми, тому що характеристики системи будуть розглядатися як правильні та еталонні. Згідно з таким формулюванням цих дефініцій «система», «норма» і «літературна норма» будуть утворювати інші схематичні зв'язки, ніж у попередньому прикладі.

До найпопулярніших у лінгвістиці явищ, що застосовується для опису та акцентуації мовлення героїв різних художніх текстів, зараховують фонографічну стилізацію, або ж порушення мовних норм. Для створення цього засобу автори цих текстів видозмінюють спосіб зображення одиниці мови, тобто її графічне відтворення, що привертає увагу читача на такі риси персонажів, як: соціальний статус, територіальна приналежність, іноземне походження, вікові характеристики, а також фізичний, психологічний чи емоційний стан здоров'я тощо.

У цьому плані досить влучним прикладом є аналіз мовлення головного персонажу епістолярного роману «Квіти для Елджернона», Чарлі Гордона, який погодився на науковий експеримент заради підвищення показників розумових здібностей. Щоб оцінити темпи та масштаби розвитку, дослідники просять його заповнювати кожного дня звіти в записнику, який і є тим самим романом, тобто твором, що написаний від першої особи. Щоденні звіти, які становлять базис записника Чарлі, переповнені чималою кількістю прикладів відхилень від мовної норми. Викоритання порушення мовних

норм привертає увагу читача. На таких словах читач зупиняється декілька разів. Саме через те, що норма мови є унормованою та сталою, вона з'єднує покоління, адже мовні норми сприяють запозиченню культурних і мовних традицій. Але ця ознака релятивна, тому що літературна мова ще розвивається, а отже, і змінюється.

Твір «Квіти для Елджернона» Деніела Кіза – це роман із елементами наукової фантастики, в основі якого лежить зображення приватного життя головного героя в нерозривному зв'язку із суспільним розвитком. Роман вимагає від митця вміння поєднувати епічні, драматичні й ліричні елементи. Особливістю цього роману є те, що він написаний від першої особи та у формі звітів, тобто є епістолярним.

Відповідно до класифікації, що запропонована Л.Л. Ємельяною, проаналізовано та виокремлено вживання в романі таких видів:

1. Елізія – цей вид графону виявився найчастотнішим у творі. Випадання кінцевого голосного у слові перед початковим, адже він найбільш точно характеризує мову людей із низьким рівнем розвитку. Цей прийом характеризується відсіченням голосних у слові, що власне і використовує головний герой для полегшення написання та вимови слів. Тобто елізія використовується з метою характеристики невиразного мовлення або як звук, який упускається. Також слід зазначити, що синонімічною назвою елізії є синкопа. Розглянемо це на прикладах твору:

Dr Strauss askd me how come you went to the Beekman School all by yourself Charlie. – *Дохтор Штраус занунав мене як ти потрапив до школи Бекмана Чарлі власними зусиллями.* У даному випадку елізія відбувається при формуванні минулого часу дієслова «ask», у мовленні Чарлі випадає голосний звук [e]. В українській мові не відображено це явище, адже немає природніх для цього передумов. В інакшому випадку, тобто під час редукації якогось голосного звуку, слово «запитав» звучало б як штучне та неможливе для вимовлення.

Ще одним цікавим лексичним засобом тут є переклад слова **doctor**. На відміну від англійської мови, в якій складно змінити слово, щоб показати безграмотність героя, в українській мові автор вдало підібрав слово і замінив його на **дохторь**.

He said Miss Kinnian tolld him I was her bestist pupil in the Beekman School for retarted adults and I tryed the hardist becaus I reely wantd to lern I wantid it more even then pepul who are smarter even then me. – *Він сказав, що міс Кінніан сказала йому я найкращий учень у школі Бекмана для недороз-*

винених учнів і найбільше стараюся бо я справді хочу навчитися грамоти хочу навіть більше аніж люди тямовитіші ніж я. Другий приклад теж свідчить про явище елізії у формуванні минулого часу, але вже у дієслові «want», потім це дієслово вживається вдруге, але вже із заміною на інший звук. Слід зазначити, що в обох випадках використано різні способи передачі помилок. У першому опущено літеру **e**, а в іншому замінено на **i**. Явище елізії не є характерним для української мови в даному випадку, тому зробити вдалий переклад, змінивши букви, досить складно.

«Dr. Strauss says to rite a lot evrything I think and evrything that happins to me but I cant think anymor because I have nothing to rite so I will close for today...» – *«Дохторь Штраус каже шоб я писав усе шо думаю і все шо зі мною була але голова в мене порожня і сьогодні я вже нічого не напишу...»* Елізія використовується не тільки в дієсловах, а і в будь-якому іншому слові, де вона чітко не вимовляється, але присутня в написанні, адже слово «everything» має транскрипцію [ˈevrɪθɪŋ]. У перекладі знову не відображується, тому що було б недоречно в даному випадку редукувати голосні в слові «все». Таку відсутність можливості відтворення явища перекладачі компенсують іншими порушеннями мовних норм.

2. Фонетична заміна, тобто процес, у ході якого можна простежити зміну звуку на інший. Цей вид графону використовується автором у змалюванні образу Чарлі Гордона задля того, аби показати, що він має недостатню кількість знань та частіше за все плутає звуки в словах. Наведемо приклад:

«I tolld dr Strauss and perfesser Nemur I cant rite good but he says it dont matter he says I shud rite just like I talk and like I rite compushishens in Miss Kinnians class at the beekmin collige center for retarted adults where I go to lern 3 times a week on my time off». – *«Я сказав дохтору Штраусу та професору Нямурі шо я не вмю добре писати, але він сказав, шо це неважно і шоб я писав як я балакаю і як пишу твори у класі міс Кінніан у її школі для недорозвинених дорослих куди я хожу вчитися тричі на тиждень коли маю вільний час».* В оригіналі ми можемо спостерігати явище фонологічної заміни в слові «perfesser» від фонетичної транскрипції лексеми «professor» [prəˈfesə], таж сама ситуація і з словом «collige» від правильного слова «college» та його транскрипції [ˈkɒlɪdʒ]. Перекладач українською не передає цей вид графону, але компенсує іншими порушеннями норм.

Поява неетимологічного звуку (інша назва – епентеза) – це явище фонетичної зміни,

що характеризується появою допоміжного звука між двома, що вживається з метою полегшення вимови. Розглянемо це на прикладі:

«*Thats a secret until after in case it dont werk or somepthing goes wrong*». – «*Це поки що таємниця на той випадок коли аперация зазнає невдачі або шось піде не так*». У даному випадку звук [p] вживається для полегшення вимови Чарлі. Такий вид графону, як поява неетимологічного звуку в даному романі Деніела Кіза, вживається досить рідко, адже частіше за все Чарлі спрощує написання, зменшуючи звуки та букви в словах, а не додаючи.

Наведемо приклади графічних помилок, що були допущені в написанні заголовків звітів та при їх перекладі:

1. Звіти Гордона до проведення операції:

– Найперший звіт має назву – «*progris report 1 march 3*» – українською перекладений як «*Перший звіт 3 бер*». У даному випадку бачимо, що автор твору зробив помилку і в словосполученні «*progress report*», що перекладається як «звіт про здійснену роботу», і в назві місяця «*March*», а в перекладі перекладач передав ці помилки лише у вигляді скорочення назви місяця. Перекладач мав змогу скоротити так само назву, як у першотворі, замість того, щоб робити немотивовану помилку, саме тому можна вважати таку стратегію при перекладі некоректною. Адже якщо людина скорочує слово, навіть якщо і недоречно, це можна аргументувати як швидке написання великого об'єму тексту і це зовсім не свідчить про низький рівень розвитку інтелекту головного героя. Такий переклад є недоречним, адже згідно із правописом української мови можна допустити помилку в ненаголошених голосних та приголосних, як можна було це зробити при перекладі слова «березень», тому що наголос – на перший склад, тоді друге [e] є ненаголошеним і в результаті асимілюється до [и]. Відносно передачі графону у слові «звіт», то в даному прикладі кореляційні пари звуків творять [д] і [т] за дзвінкістю та глухістю належать до напружених, тому що їх можна сплутати якщо вимовляти нечітко. До того ж написавши слово «звід» у перекладі, можна передати не тільки орфографічну помилку, а й лексичну, тому що це слово означає «Зведені в одне ціле і розміщені в певному порядку тексти, документи, закони і т. ін.» До речі, щодо перекладу назви місяця, слід зазначити, що англійською мовою правильно писати місяці з великої літери навіть якщо вони стоять в середині речення, а українською – з маленької. Теж саме стосується першого слова, адже воно написано з маленької літери, а це вже

є орфографічна помилка. Оскільки Д. Кіз вирішив такими деталями підкреслити рівень знань Чарлі, слід було передати це і в перекладі, щоб зберегти наближеність до оригіналу та не втратити індивідуальний стиль автора, тим паче, що в українській мові в даному випадку можна це відтворити.

– «*progris report 5 mar 6*» – «*Четвертий звіт 6 берізня*». У попередніх прикладах, де в оригіналі була назва місяця написана повністю, але з використанням графону перекладач В. Шовкун писав «березень» як «бер», а от тепер, коли Кіз скорочує «*mar*» і пише з маленької букви, доцільніше було б написати українською «Бер», але перекладач чомусь навпаки вирішує тепер передати текст з порушенням мовних норм як «берізня», до того ж застосовує вживання звуку [і] замість ненаголошеного голосного [e], що є неприродним для української мови. Теж саме стосується правопису першої літери місяця, а саме з великої чи малої літери у двох мовах.

2. Звіти Чарлі Гордона після збільшення показників коефіцієнту його інтелекту:

– «*PROGRESS REPORT 16 July 14*» – «*Звіт 16, 14 липня*». В оригіналі подано назву звіту без помилок, перекладач відповідно подає текст українською без помилок. Слід лише зазначити, що після операції Чарлі Гордон став більш освіченим, приділяв увагу деталям, тому для привернення уваги та виділення заголовку з-поміж великого текстового масиву почав писати словосполучення «*PROGRESS REPORT*», в якому всі літери великі. Українською ж мовою Шовкун не став надавати цьому великого значення.

Як ми бачимо, тільки проаналізувавши заголовки звітів, можна зробити висновки, що В. Шовкун не у всіх прикладах переклав випадки відхилення від мовних норм доречно.

Роман «Квіти для Елджернона» має велику кількість лінгвістичних особливостей, що зумовлені вживанням порушених мовних норм, тому розглянемо їх детальніше та визначимо, як їх репрезентовано в перекладі.

Modern translation study examines problems on which earlier scientists didn't pay much attention. The term graphone is analysed in the article, the methods of translation and maintenance of the violated language norms are considered, most bright examples of graphones are made on material of "Flowers for Algernon". It is paid much attention for graphone on the modern stage of development of society. Attention is concentrated on realization of quantitative analysis of examples of graphone given in the text. The characteristic features of the graphone are defined as

one of the main concepts that diversify the language of the work. Phonographic stylization to denote speech defects, or graphone, is one of the least studied stylistic means of artistic discourse. A graphone can be expressed by a phoneme, word, phrase or a whole sentence, which is confirmed by examples from the work.

Висновки і пропозиції. У романі зустрічаються такі види графонів, як: елізія (найбільш вживана), фонологічна заміна та поява неетимологічного звуку. Використовуючи метод кількісного аналізу, виявлено, що використання графону відбувається 1370 разів, та частоту вживання прийомів,

які застосовуються для збереження порушених мовних норм у відсотковому співвідношенні при перекладі роману Деніела Кіза «Flowers for Algernon»: прийом нейтралізації – 37%, прийом увиразнення – 10%, прийом горизонтальної компенсації – 31%, прийом вертикальної компенсації – 22% (цілісно на метод компенсації припадає 53%). Загалом переклад роману має недоліки, але в цілому є адекватним, тому що зберігає індивідуальний стиль автора, передає його основну мету та створює належним чином образ Чарлі Гордона для україномовного читача.

Список літератури:

1. Дмитриева Лидия, Кунцевич Светлана, Мартинкевич Екатерина и Смирнова Неонила. Английский язык. Курс перевода. Издательский центр «МарТ», 2005. 304 с.
2. Зубков Микола. Сучасне українське ділове мовлення. Торсінг, 2001. 384 с.
3. Иванов В. О языковых причинах трудностей перевода художественного текста. *Поэтика перевода* : сб. ст. / сост. С. Ф. Гончаренко. Москва : Радуга, 1988. С. 69–87.
4. Коптілов Віктор. «Стилізація у перекладі». *Теоретичні проблеми лінгвістичної стилістики*. 1972. С. 176–193.
5. Радишевська Марія, Погребник Володимир, Михайлюта Валентина, Корольова Тетяна, Трош Тамара, Гудзенко Олександра. Українська мова та Українська література. Новий довідник. Казка, 2008.
6. Струганець Любов. Мовна норма: стале і змінне, диференційні ознаки норми літературної мови. *Культура слова*. № 74. 2011. С. 34–43.
7. Фролова Ірина. Стратегії спілкування та стратегії перекладу. *Переклад у наукових дослідженнях представників харківської школи*. 2013. С. 211–232.
8. Чердниченко Іван. Нариси із загальної стилістики сучасної української мови. Радянська школа, 1982.
9. Яковлева Мария. К вопросу об использовании метода компенсации как основной переводческой стратегии для достижения адекватности в художественном переводе. *Вестник МГЛУ*, вып. 506, 2005. С. 114–123.

Golovneva-Koppa O. O. THE PECULIARITIES OF PRESERVING THE VIOLATED LANGUAGE NORMS DURIGN THE TRASNLATION OF “FLOWERS FOR ALGERNON” BY DANIEL KEYES

Modern translation study examines problems on which scientists didn't pay much attention earlier. The term graphone is analysed in the article, the methods of translation and maintenance of the violated language norms are considered, the most bright examples of graphones are made on material of “Flowers for Algernon”. It is paid much attention to graphone on the modern stage of development of society. Attention is concentrated on realization of quantitative analysis of examples of graphones given in the text. The characteristic features of the graphone are defined as one of the main concepts that diversify the language of the work. Phonographic stylization to denote speech defects, or graphone, is one of the least studied stylistic means of artistic discourse. A graphone can be expressed by a phoneme, word, phrase or a whole sentence, which is confirmed by examples from the work. This expressive figure pursues the goal of activating the reader's attention, deautomatizing the perception of the message, visually distinguishing certain elements from others, expressing, layering additional meanings or compressing many meanings in one object, expressing the subjective author's attitude.

The task of the research is to identify the main ways of preserving and transmitting violated language norms in the translation of the novel for Ukrainian-speaking readers. The importance of the study is: 1) systematization and generalization of existing ideas about the concept of language norms as a linguistic category; 2) clarification of emerging problems during the transmission and preservation of language norms in the translation of works of art, as well as identification of the ways to eliminate these problems.

The research was conducted to identify methods by which the reflection of the violated language norms of the English language are preserved and their translation into Ukrainian.

The topic is actual, because nowadays, scientists have not reached a common consensus on the classification of ways to transmit this phenomenon into the language of translation, despite the fact that research has been conducted previously.

Key words: *graphone, literary norm, language norm, deviation from literary language, artistic style, expression, neutralization.*